

NL

NL

NL

COMMISSIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN

Brussel, 7.10.2008
COM(2008) 621 definitief

**VERSLAG 2008 VAN DE COMMISSIE AAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE
RAAD**

OVER DE TOEPASSING VAN DE PRAKTIJKCODE

(door de Commissie ingediend)

VERSLAG 2008 VAN DE COMMISSIE AAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD

OVER DE TOEPASSING VAN DE PRAKTIJKCODE

1. INLEIDING

In de mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement en de Raad van 25 mei 2005 over de onafhankelijkheid, integriteit en verantwoordingsplicht van nationale en communautaire statistische instanties heeft de Commissie het voornemen aangekondigd om drie jaar na de goedkeuring van de praktijkcode inzake Europese statistieken verslag te doen over de toepassing van die code binnen het Europees statistisch systeem (ESS).

Inhakend op de impuls die is gegeven door het goedkeuren van de code (waarmee de Raad juni 2005 zijn instemming heeft betuigd) heeft het ESS op basis van de beginselen en indicatoren van die praktijkcode een uitgebreide interne evaluatie uitgevoerd. De resultaten van dat onderzoek zijn samengevat in een Eurostat-verslag dat in mei 2006 is voorgelegd aan het Economisch en Financieel Comité (EFC). Als aanvulling op en verdieping van de interne evaluaties hebben zowel Eurostat als de 31 nationale bureaus voor de statistiek in de lidstaten van de EU en de EVA-landen in de periode 2006-2008 een collegiale toetsing uitgevoerd. Die toetsingen hadden betrekking op het institutionele kader en de verspreidingspraktijken zoals die zijn neergelegd in de beginselen 1 tot en met 6 en 15 van de code en op de coördinerende functie van elke statistische instantie in het betreffende statistische systeem. De toetsingen zijn op centraal niveau door Eurostat georganiseerd, waarbij ook maatregelen zijn genomen (inclusief evaluatienormen) om, waar mogelijk, een geharmoniseerde aanpak te waarborgen. De collegiale toetsingen hebben een bijdrage geleverd aan de toepassing van de praktijkcode aangezien zij een enquête naar de tevredenheid onder gebruikers omvatten, terwijl tevens op nationaal en Europees niveau belangrijke belanghebbenden zijn geraadpleegd.

Dit verslag is voornamelijk gebaseerd op de resultaten van de collegiale toetsingen en op de vooruitgang bij het uitvoeren van de verbeteringen die als noodzakelijk zijn aangemerkt bij de interne evaluaties en die toetsingen. Tot de andere aspecten die in aanmerking zijn genomen, behoren de statistische kwaliteitsborging, activiteiten op het gebied van de kwaliteitsaudits en de naleving van de Europese statistische wetgeving.

Hoewel de praktijkcode op alle verstrekkers van Europese statistieken van toepassing zou moeten zijn, richt dit verslag zich met name op de naleving door de nationale bureaus voor de statistiek en Eurostat¹. Het bijgevoegde document van de Commissie bevat een overzicht van de maatregelen die door de individuele statistische instanties zijn genomen om verbeteringen door te voeren met het oog op een volledige naleving van de code.

In maart 2008 hebben het Europees Parlement en de Raad het voorstel goedgekeurd om een Europese Adviescommissie voor statistische governance in te stellen. De

---

¹ De nationale centrale banken zijn vrijgesteld van de ESS-activiteiten inzake de toepassing van de praktijkcode en de controle daarop.

voornaamste taak van de Europese Adviescommissie – die overigens nog niet officieel is ingesteld – is de jaarlijkse rapportage over de naleving van de code door Eurostat en het ESS als geheel.

2. NALEIVING VAN DE PRAKTIJKCODE BINNEN HET ESS: BELANGRIJKSTE BEVINDINGEN

Samenvatting

Tabel 1: Collegiale toetsingen van alle nationale bureaus voor de statistiek en Eurostat

Beginselen en indicatoren van de praktijkcode inzake Europese statistieken		Beoordelingscriteria			
		Volledig bereikt	Grotendeels bereikt	Deels bereikt	Niet bereikt
1: Professionele onafhankelijkheid	1	15	13	3	1
	2	25	6	1	0
	3	27	4	1	0
	4	22	8	2	0
	5	22	5	3	2
	6	28	4	0	0
	7	31	1	0	0
2: Mandaat voor het verzamelen van gegevens	1	32	0	0	0
	2	21	8	3	0
	3	26	5	0	0
3: Voldoende middelen	1	6	14	12	0
4: Kwaliteitsbewustzijn	1	6	13	13	0
	2	8	10	13	1
	3	5	17	9	1
	4	9	9	14	0
	5	4	10	16	2
5: Vertrouwelijkheid van statistische gegevens	1	29	2	1	0
	2	28	3	1	0
	3	32	0	0	0
	4	21	8	3	0
	5	25	7	0	0
	6	30	1	0	1
6: Onpartijdigheid en objectiviteit	1	30	2	0	0
	2	28	4	0	0
	3	24	5	3	0
	4	7	20	5	0
	5	27	4	1	0
	6	18	13	1	0
	7	26	5	1	0
15: Toegankelijkheid en duidelijkheid	1	13	17	2	0
	2	23	8	1	0
	3	16	14	2	0
	4	29	1	2	0
	5	3	20	8	1
	6	2	19	11	0
Percentages		62%	25%	12%	1%

De grootste kracht van het ESS ligt op de gebieden die bestreken worden door beginsel 2 (mandaat voor het verzamelen van gegevens), beginsel 5 (vertrouwelijkheid van statistische gegevens) en beginsel 1 (professionele onafhankelijkheid). Het gaat daarbij met name om gebieden die betrekking hebben op het wettelijk kader en de uitvoeringsvoorschriften en -praktijken. De aspecten die met het oog op deze beginselen voor verbetering vatbaar zijn, houden veeleer verband met specifieke beleidsmaatregelen en bepalingen in de statistische wetgeving betreffende afzonderlijke statistische instanties dan met kwesties die

binnen het gehele ESS zouden moeten worden verbeterd. In het algemeen wordt wat beginsel 6 (onpartijdigheid en objectiviteit) betreft weliswaar een vrij hoog nalevingsniveau gerapporteerd, maar voor een volledige naleving van dit beginsel zullen veel statistische instanties verbeteringen moeten aanbrengen in hun regelingen inzake de publicatie van informatie over de gebruikte methoden en procedures en in de voorlichting van het publiek over de geprivilegieerde toegang tot gegevens (zelfs wanneer die slechts in een beperkt aantal gevallen wordt verleend).

Geconstateerd kan worden dat er op belangrijke gebieden vooruitgang is geboekt bij het kwaliteitsbeheer en de kwaliteitsnormen. Desalniettemin blijkt uit de collegiale toetsingen dat er met betrekking tot beginsel 4 (kwaliteitsbewustzijn) extra inspanningen vereist zijn ten aanzien van de kwaliteitsrichtsnoeren en de kwaliteitscontrole op processen en producten. Kwaliteitsbewustzijn is nauw verbonden met beginsel 3 (voldoende middelen), wat erop duidt dat maatregelen die bedoeld zijn om deze tekortkoming op te heffen, waarschijnlijk direct gekoppeld moeten zijn aan het vergroten van de beschikbare middelen van de statistische instanties. De geplande verbeteringen bij een aantal statistische instanties omvatten inderdaad soortgelijke maatregelen, waarbij voorgebouwd wordt op de bestaande ESS-normen en -instrumenten.

Op basis van de conclusies en aanbevelingen van de collegiale toetsingen zijn al enkele indrukwekkende verbeteringen doorgevoerd. Die verbeteringen zijn in onderstaande bevindingen in aanmerking genomen.

Onder de betreffende kopjes² volgt hieronder een samenvatting van de belangrijkste kwesties in verband met de praktijkcode inzake Europese statistieken en van goede praktijken die bij de afzonderlijke statistische instanties zijn vastgesteld.

Professionele onafhankelijkheid en objectiviteit

Onafhankelijkheid van politieke en andere externe invloeden bij de productie en verspreiding van Europese statistieken en objectiviteit bij de selectie van methoden, gegevensbronnen en technieken lijken in de praktijk voor het gehele ESS gewaarborgd.

De geloofwaardigheid van het ESS zou in dertien gevallen echter nog vergroot kunnen worden door een sterkere wettelijke onderbouwing van de professionele onafhankelijkheid (indicator 1.1) en in vier landen door explicietere waarborgen voor de objectiviteit van de statistische instantie (indicatoren 6.1 en 6.2). Dat geldt vooral, zij het niet uitsluitend, in die gevallen waarin de statistische instantie administratief verbonden is aan een beleidsafdeling. Tijdens de collegiale toetsingen zijn bepalingen in de statistische wetgeving van vier landen als goede praktijken aangemerkt. Als aanvullende waarborgen voor de objectiviteit en onpartijdigheid van statistische instanties werden de oprichting van een wetenschappelijk of methodologiecomité op hoog niveau, uitgebreide methodologische richtsnoeren in combinatie met een welomschreven procedure, of richtsnoeren betreffende de beroepsethiek of een nationale praktijkcode genoemd.

In zes landen worden daarnaast aanvullende bepalingen aanbevolen om het hoofd van de statistische instantie in staat te stellen de in de code neergelegde belangrijke

---

² De beginselen en indicatoren van de praktijkcode zijn samen met een volledig overzicht van de goede praktijken zoals die in het kader van de collegiale toetsingen in kaart zijn gebracht, te vinden op de Eurostat-website: <http://ec.europa.eu/eurostat/quality>.

taken als hoeder van de professionele onafhankelijkheid en objectiviteit effectiever uit te voeren (indicatoren 1.2 tot en met 1.4). Een van de andere goede praktijken die naar voren is gekomen, is het formuleren van duidelijke criteria en voorwaarden in de statistische wetgeving voor de selectie en - nog belangrijker - het ontslag van de hoofden van statistische instanties. In de meeste landen heeft de statistische instantie in overeenstemming met de code een beleid ontwikkeld om op statistische kwesties te reageren (indicator 1.7). Tot de goede praktijken behoort immers het expliciet in de statistische wetgeving vastleggen van een verplichting voor de statistische instanties om in voorkomend geval op kritiek en op het misbruik van officiële statistieken te reageren.

Programmering

Binnen het gehele ESS worden in overeenstemming met de code transparante statistische programmeringsprocedures gehanteerd (indicatoren 1.5 en 11.2). Tien nationale bureaus voor de statistiek zijn aangespoord om de gangbare praktijken binnen het ESS op dit gebied volledig over te nemen door statistische programma's en periodieke voortgangsverslagen op basis van de jaarlijkse en meerjaarlijkse programmacycli in overleg met de belangrijkste belanghebbende partijen te publiceren.

Vermindering van de responslast en gebruik van administratieve bronnen voor statistische doeleinden

Ondanks het bestaan van een duidelijke rechtsgrondslag voor alle statistische instanties om informatie te verzamelen voor het produceren en verspreiden van officiële statistieken (indicator 2.1) wordt een aantal instanties geconfronteerd met wettelijke en/of praktische belemmeringen bij het gebruik van administratieve bronnen voor statistische doeleinden (indicatoren 2.2 en 9.5). Gezien de grote gevolgen hiervan voor de belasting van de respondenten, dient er hoge prioriteit te worden gegeven aan het wegnemen van die belemmeringen. Hiervoor dienen alle relevante krachten op nationaal niveau gebundeld te worden, inclusief de instanties die voor de governance verantwoordelijk zijn. Het sluiten van service-level agreements (SLA's) met registratie-instanties en administraties en het stellen van targets voor een groter gebruik van administratieve gegevens zou deel kunnen uitmaken van een proactieve strategie van de nationale bureaus voor de statistiek die in overeenstemming is met enkele van de beste ESS-praktijken.

Schoolvoorbeelden van praktijken om overlap bij het verzamelen van gegevens te voorkomen, zijn te vinden in landen waar de producenten van statistieken op grond van de statistische wetgeving expliciet verplicht zijn zo veel mogelijk gebruik te maken van administratieve bronnen. Door één stap verder te gaan en de nationale bureaus voor de statistiek uitdrukkelijk te betrekken bij het aanleggen van administratieve bronnen en het ontwikkelen van het potentieel ervan voor statistische doeleinden, wordt een bijdrage geleverd aan zowel een groter gebruik van administratieve gegevens (indicator 10.4) als het verbeteren van de kwaliteit van statistische gegevens die op administratieve bronnen zijn gebaseerd (indicator 8.1), een kwestie die overigens voor de Europese statistieken steeds belangrijker wordt.

Op soortgelijke wijze zou het invoeren en gebruiken van elektronische rapportagesystemen of een rapportage via internet in landen waar dit nog niet (volledig) mogelijk is (bij ongeveer de helft van de bureaus voor de statistiek) de responslast verder kunnen terugdringen (indicator 9.1) en het teruglopende responspercentage bij ondernemingen kunnen aanpakken (indicator 9.3). Veel

statistische instanties nemen maatregelen om de responslast te meten en actief te beheren (beginsel 9). In het kader van de collegiale toetsing is vastgesteld dat acht nationale bureaus voor de statistiek goede praktijken hanteren om de respons op statistische enquêtes te verbeteren.

Statistische geheimhouding

De collegiale toetsingen hebben bevestigd dat binnen het ESS ter bescherming van de vertrouwelijkheid van statistische gegevens de hoogste normen worden toegepast via een stevige verankering van geheimhoudingsverplichtingen in de statistische wetgeving. Die normen worden toegepast op basis van interne procedures en technologische en fysieke beveiligingsvoorzieningen. Bij dertien nationale bureaus voor de statistiek behoeft een aantal van die procedures en voorzieningen echter nog verbetering om volledig te voldoen aan indicatoren 5.1 tot en met 5.5 van de praktijkcode. In de paar landen waar de statistische wetgeving zelf uitzonderingen op het beginsel van de absolute statistische geheimhouding mogelijk maakt, dient deze kwestie wellicht opnieuw bekeken te worden.

Kwaliteitsbeheer

Kwaliteitsbeheer dient gezien te worden als een omvangrijke en systematische aanpak voor de lange termijn waarbij inputs, processen en outputs voortdurend worden verbeterd. Uit de verslagen van de collegiale toetsingen blijkt dat er - gezien de inspanningsverplichtingen en de toepassing van de beginselen in het kader van de kwaliteitsverklaring van het ESS - meer investeringen in het ESS nodig zijn om de naleving van de praktijkcode te verbeteren. Sommige statistische instanties hebben maatregelen aangekondigd voor een beleid voor kwaliteitsbeheer op instantieniveau (sommige instanties hebben inmiddels al een geïntegreerd systeem voor kwaliteitsbeheer ingevoerd). Twaalf statistische instanties zullen hun kwaliteitsrichtsnoeren nader uitwerken. Ter ondersteuning van deze maatregelen houdt Eurostat een databank voor goede praktijken bij die publiekelijk toegankelijk is en als centrale referentiebron voor het kwaliteitsbeheer binnen het ESS fungeert en bevordert het activiteiten ter verbetering van de kwaliteit op EU-niveau.

Uit de analyse van de verslagen is gebleken dat de uitgangspunten die de collegiale toetsingsteams hebben gebruikt voor het evalueren van beginsel 4 (kwaliteitsbewustzijn) nogal heterogeen waren. Ook de interpretatie van dit beginsel was niet altijd even eenvoudig en duidelijk. Daarom wordt hieronder ingegaan op aanvullende informatie over activiteiten op het gebied van de kwaliteitsborging, die door de statistische instanties is verstrekt. In het kader van de collegiale toetsing is geconstateerd dat negen statistische instanties goede praktijken voor kwaliteitsbeheer toepassen, waaronder een systematisch beleid voor kwaliteitsbeheer, een uitgebreid instrumentenpakket om dat beleid in praktijk te brengen en kwaliteitsaudits bij de belangrijkste gebruikers. Twee nationale bureaus hebben de opzet van hun statistische systemen inmiddels gewijzigd, niet in de laatste plaats met het oog op het verbeteren van de kwaliteit van de statistische gegevens.

Kwaliteit van het product

Het ESS geeft prioriteit aan de nauwkeurigheid, tijdigheid en vergelijkbaarheid van statistische gegevens. Kwaliteitsproblemen doen zich met name voor bij statistieken die op basis van een *gentlemen's agreement* worden verzameld. Wanneer dat op grond van de communautaire wetgeving verplicht is, rapporteren alle statistische instanties over de kwaliteit van de Europese statistieken. Sommige instanties zijn

voornemens om de komende drie jaar hun kwaliteitsrapportages uit te breiden zodat deze alle statistische outputs omvatten. Meer inspanningen op dit gebied dienen wel vergezeld te gaan van desbetreffende opleidingen voor het personeel, die tot nu toe door de helft van de statistische instanties worden georganiseerd. Daarnaast dient er een actieve follow-up plaats te vinden betreffende aspecten van de communautaire statistische wetgeving die niet worden nageleefd (indicatoren 4.1 en 15.6 en beginselen 12, 13 en 14).

Het overgrote deel van de Europese statistieken is op EU-wetgeving gebaseerd. De frequentie waarmee de statistische gegevens verzameld dienen te worden, is vastgelegd door de wetgevers. In de periodieke hoorzittingen van Eurostat met de diensten van de Commissie en in het kader van screeningactiviteiten, waarbij ook het CEIES en de pas opgerichte Europese Adviescommissie voor statistische governance betrokken zijn, wordt tevens rekening gehouden met de behoeften van de gebruikers (indicator 13.3).

Kwaliteit van het proces

Activiteiten op het gebied van een procesgerichte kwaliteitsborging, zoals een controle van kwaliteitsindicatoren, kwaliteitsaudits en interne evaluaties, worden op dit moment nog niet op systematische wijze binnen het ESS uitgevoerd, hoewel de meeste statistische instanties al wel met desbetreffende programma's zijn begonnen. Zij geven aan dat zij ten aanzien van de meeste of alle statistische processen een of meer van deze activiteiten uitvoeren, waardoor in principe alle fasen van het productieproces worden bestreken (in sommige gevallen met uitzondering van de planning en opzet van de enquête). Het verdient aanbeveling om bij het evaluatieproces ruimer gebruik te maken van externe expertise. Bij vijf nationale bureaus voor de statistiek is het stroomlijnen van het productieproces door het creëren van gemeenschappelijke instrumenten en methoden op centraal niveau (inclusief een gecentraliseerd aanpassingssysteem voor seizoensinvloeden) in het kader van de collegiale toetsing als goede praktijk aangemerkt. Daarnaast is ook de nadruk gelegd op het belang van samenwerking met andere publieke instellingen en onderzoekers (indicatoren 4.2, 4.3 en 4.5 en beginselen 7 en 8).

Dialogo tussen gebruikers en producenten

Een proactieve dialoog met gebruikers is een van de fundamenten van de praktijkcode. In het kader van de collegiale toetsing hebben de nationale bureaus voor de statistiek en Eurostat dan ook een enquête uitgevoerd naar de tevredenheid onder de gebruikers, zodat de meningen van belangrijke gebruikers over de Europese statistieken en over de prestaties van de statistische instanties in aanmerking konden worden genomen. Sommige statistische instanties houden periodieke enquêtes over de tevredenheid onder gebruikers, en een aantal instanties stelt een index samen over de gebruikerssatisfactie. De meeste statistische instanties geven aan dat zij met wetenschappers samenwerken om de methodologie te verbeteren. Daarnaast maakt een formele raadpleging onderdeel uit van de strategieën van de statistische instanties met betrekking tot hun programmering en prioriteitenstelling (indicatoren 4.3, 7.7, 11.1 en 11.3).

Onpartijdigheid en verspreidingspraktijken

Toegankelijkheid en toegang tot microdata

Vrijwel alle statistische output is via internet toegankelijk. Er blijken op dit punt binnen het ESS veel goede praktijken te bestaan (indicatoren 15.1 en 15.2),

waaronder een goede dienstverleningscultuur, gebruiksvriendelijke websites met uitgebreide metadata en gegevens van andere gegevensproducenten alsmede maatregelen om de statistische vaardigheden te verbeteren, die in zestien collegiale toetsingsverslagen worden belicht. Desalniettemin investeren sommige statistische instanties in een verdere verbetering van hun communicatiekanalen, variërend van een modernisering van de basisfuncties tot geavanceerde applicaties.

Onderzoekers hebben binnen het ESS een breed scala aan opties ter beschikking voor de toegang tot microdata in de vorm van bestanden voor openbaar gebruik, *de facto* geanonimiseerde datareeksen en on-site of remote-access faciliteiten die onderworpen zijn aan wettelijke bepalingen en protocollen (indicator 15.4). Bij acht nationale bureaus voor de statistiek werden op dit gebied goede praktijken vastgesteld.

Onpartijdigheid

Bijna alle statistische instanties proberen hun bekendheid bij het publiek te vergroten door middel van publicaties waarvan duidelijk is dat zij door de statistische instantie worden uitgegeven en zuiver statistisch van aard zijn. Daarnaast voeren zij een beleid waarbij zij publiekelijk commentaar geven over statistische kwesties (indicator 1.6) en uitsluitend objectieve en politiek neutrale verklaringen op persconferenties afleggen (indicator 6.7). Het verdient aanbeveling meer maatregelen te nemen om alle officiële statistieken duidelijker af te bakenen, waaronder de ontwikkeling van een opvallend logo dat in overeenstemming met de gangbare ESS-praktijk voor alle publicaties van nationale bureaus voor de statistiek gebruikt wordt.

Tot de belangrijkste pijlers voor het waarborgen van een onpartijdige toegang van gebruikers tot de Europese statistieken en voor het aanzienlijk verhogen van de geloofwaardigheid van het ESS behoren:

- geen, en in sommige gevallen zelfs bij wet verboden, geprivilegieerde ministeriële toegang tot statistische publicaties, dan wel een strikt beperkte, gecontroleerde en openbaar gemaakte toegang (indicator 6.6). De uitzonderingen die hierop door de statistische instanties worden toegestaan met betrekking tot statistische gebieden, doelgroepen en timing variëren aanzienlijk. Dat betekent dat er ruimte is voor meer harmonisatie van de ESS-strategie. Bij drie nationale bureaus voor de statistiek werden in het kader van de collegiale toetsingen goede praktijken vastgesteld, waaronder het weigeren van geprivilegieerde toegang en het hanteren van regels voor een embargo na publicatie en voor het omgaan met lekken;
- een tijdschema in elk nationaal bureau voor de statistiek voor het bekend maken van de belangrijkste statistische outputs (indicator 6.5). Dat schema zou bij een aantal bureaus en bij Eurostat overigens tot meer producten uitgebreid kunnen worden. Daarnaast kunnen de tijdstippen voor het bekendmaken van gegevens beter op elkaar worden afgestemd;
- een transparante en rechtvaardige toegang tot analyses van statistische instanties die zijn toegesneden op de behoeften van specifieke gebruikers, met de uitzondering dat bepaalde geprivilegieerde (institutionele) gebruikers in een aantal landen (soms na een daartoe strekkende wettelijke bepaling) niet voor die analyses hoeven te betalen (indicator 15.3).

Metadata

De statistische instanties binnen het ESS publiceren Europese statistieken met uitgebreide metadata. In veel landen gebeurt dat zowel in het Engels als in de nationale taal/talen. Terwijl het altijd mogelijk en noodzakelijk is metadata verder te ontwikkelen en te verbeteren in overleg met de gebruikers, werd er in dertien collegiale toetsingsverslagen met name toe opgeroepen die metadata te standaardiseren en/of hun toepassingsgebied uit te breiden (indicatoren 6.4, 15.5 en 15.6).

Als een speciaal – en zeldzaam – voorbeeld van het revisiebeleid van de statistische instanties wordt verwezen naar het feit dat bijna alle instanties fouten corrigeren en bekend maken. Een meer geformaliseerde aanpak zou in een aantal gevallen echter nuttig zou kunnen zijn (indicator 6.3).

Middelen en efficiëntie

Hoewel veel nationale bureaus voor de statistiek de afgelopen jaren hun productiesystemen in verband met bezuinigingen en personeelsinkrimping hebben gereorganiseerd, wordt het aanhoudende tekort aan middelen in verschillende landen genoemd als een bedreiging voor de naleving van de eisen die aan Europese statistieken worden gesteld (beginsel 3). In negen collegiale toetsingen is geconstateerd dat er goede praktijken worden gebruikt voor het middelenbeleid met betrekking tot o.a. de ontwikkeling van menselijk kapitaal, loopbaanbegeleiding en een op kosten gebaseerde controle en planning.

Het menselijk kapitaal is de grootste troef van de bureaus voor de statistiek. De naar verhouding lage salarissen in een aantal landen leiden echter tot een groot personeelsverloop en zijn voor de desbetreffende bureaus voor de statistiek een nadeel bij het werven van goed opgeleid personeel op de nationale arbeidsmarkt. Sommige nationale bureaus voor de statistiek geven aan dat er een algemeen tekort aan gekwalificeerd personeel bestaat of dat er sprake is van starre wervingsprocedures, waardoor vacatures moeilijk in te vullen zijn.

In een paar landen dienen verbeteringen in de IT-infrastructuur te worden aangebracht. In de interne evaluaties van 2005 gaven vrijwel alle nationale bureaus voor de statistiek aan dat een tekort aan IT-middelen in combinatie met een gebrek aan IT-specialisten een van de grootste obstakels was om met het oog op een betere automatisering van de statistische gegevensverwerking meer technologische middelen te kunnen inzetten. Indien deze tekorten niet worden aangepakt, kan de technologische vooruitgang aan de nationale bureaus voor de statistiek voorbijgaan, zodat zij niet de bijbehorende efficiëntievoordelen kunnen behalen en daardoor hun probleem niet kunnen oplossen. Dat zou wellicht kunnen bijdragen aan de ontwikkeling van een digitale kloof binnen het ESS op langere termijn.

In een aantal landen wordt gemeld dat het gebrek aan financiële middelen een groot probleem vormt. Het hoge percentage uitbesteed werk wordt als een potentiële belemmering aangemerkt voor investeringen op de langere termijn.

Er lopen verschillende ESS-initiatieven om een beter evenwicht tot stand te brengen tussen de vraag naar Europese statistieken en de kosten daarvan. Er zijn nieuwe activiteiten ontwikkeld om bestaande methoden voor het analyseren van de gevolgen van nieuwe statistische wetgeving, voorstellen voor een vereenvoudiging van de wetgeving en evaluaties voor de inkaartbrenging van negatieve prioriteiten te ondersteunen. Tot die nieuwe activiteiten behoort een beoordeling van de kosten en baten van de uitvoering van de meeste EU-wetgeving op het gebied van de statistiek.

Daarnaast wordt er gewerkt aan innovatieve partnerschapsmodellen binnen het ESS ter verbetering van de effectiviteit van het systeem. Tot slot wordt de dialoog met de gebruikers geïntensiveerd, onder andere over de prioriteiten voor de toekomst, waarbij ook de Europese Adviescommissie voor statistische governance wordt betrokken (indicatoren 3.2 tot en met 3.4).

Coördinatie van het statistische systeem

De coördinatie van het nationale statistische systeem is voor vrijwel alle landen een kwestie van belang, ook al kan de bijdrage van andere producenten van nationale gegevens aan officiële nationale of Europese statistieken soms zeer gering zijn.

De uitbreiding van de praktijkcode tot andere producenten van Europese statistieken dan de nationale bureaus voor de statistiek kan binnen het ESS niet altijd volgens hetzelfde patroon verlopen. Dat geldt ook voor de beoordeling van de toepassing van die code. Waar relevant zijn de nationale strategieën immers nauw verbonden met de coördinerende functie van de nationale bureaus binnen het systeem. De resultaten van die strategieën lopen uiteen van een indrukwekkende vooruitgang tot beperkte maatregelen. Dat is onder andere een gevolg van de mogelijkheden en de wettelijke bevoegdheden van de nationale bureaus voor de statistiek om invloed uit te oefenen op nationale producenten van communautaire statistieken.

Uit de collegiale analyse van de coördinerende rol van de nationale bureaus voor de statistiek en uit de verslagen van die bureaus over de naleving door andere toonaangevende partijen (met uitzondering van de centrale banken) zijn bepaalde patronen naar voren gekomen die de naleving van de code in de nationale systemen bevorderen:

- In meer gedecentraliseerde statistische systemen en in situaties waarin nationale gegevens door ministeries/beleidsafdelingen worden geproduceerd, wordt de naleving van de code voor een belangrijk deel bepaald door de mate waarin die ministeries of afdelingen expliciet onderworpen zijn aan de statistische wetgeving en waarin zij gehouden zijn aan dezelfde eisen met betrekking tot professionele onafhankelijkheid, objectiviteit, onpartijdigheid e.d. te voldoen.
- Er moet een duidelijke afbakening en scheiding van de statistische functie en andere administratieve taken of beleidsvorming zijn. Een eerste vereiste daarvoor is dat het toepassingsgebied van de nationale officiële statistieken en de betrokken partijen duidelijk bij wet en/of in een geïntegreerd statistisch programma gedefinieerd worden.
- Dit zou dan binnen een land de basis kunnen vormen voor een officieel netwerk van statistici dat door het nationale bureau voor de statistiek gecoördineerd en in stand gehouden wordt. In de meeste landen worden deze taken ondersteund door een raad voor de statistiek of door een of meer statistische comités. In sommige landen is de coördinatiefunctie bij wet vastgelegd. Tot de goede praktijken behoren: a) een nationaal handvest of nationale code, b) een gemeenschappelijk opleidingsprogramma, c) een gemeenschappelijke wervingsprocedure, d) het delen van middelen voor methodologische werkzaamheden, IT e.d., e) een gemeenschappelijk logo en/of publicatieschema ter bevordering van een gecoördineerde verspreiding van officiële statistieken, en f) een gemeenschappelijk verspreidingsplatform.

In het kader van de collegiale toetsing is geconstateerd dat er in vijf landen goede praktijken worden gehanteerd voor het verbeteren van de coördinatie van het nationale statistische systeem.

De coördinerende rol van Eurostat omvat vele facetten, zoals de coördinatie binnen de Europese Commissie, het ESS en de internationale gemeenschap en de afstemming met de Europese Centrale Bank. In de nieuwe ontwerpverordening betreffende de Europese statistiek wordt voorgesteld om de coördinerende taken van zowel de nationale bureaus voor de statistiek als Eurostat uit te breiden.

3. CONCLUSIES EN VOLGENDE STAPPEN

Uit de ervaringen met het ESS-toepassingstraject voor de praktijkcode tot nu toe blijkt dat de zelfregulerende aanpak zeer effectief werkt: in het algemeen wordt een goede naleving aangevuld met dynamische verbeteringen. Niettemin blijft een volledige naleving van de code een uitdaging voor nagenoeg alle nationale bureaus voor de statistiek en Eurostat. Gezien het feit dat alle landen redelijk specifieke nationale statistische systemen en voorwaarden hanteren, dient een beoordeling van de naleving van de praktijkcode niet gebruikt te worden om die landen naar prestaties te rangschikken, maar om de ontwikkeling van de statistische systemen op nationaal en Europees niveau te bevorderen.

In statistische systemen waar het institutionele kader nog op de code afgestemd moet worden (bijvoorbeeld door aanvullende waarborgen voor de professionele onafhankelijkheid) of waar geconstateerd is dat er een tekort is aan middelen, worden de governance-instanties opgeroepen de benodigde ontwikkelingen in gang te zetten. Op dit punt zijn er ook nog andere maatregelen denkbaar waarbij de Europese Adviescommissie voor de statistische governance een voortrekkersrol zou kunnen spelen.

Daarnaast zouden de governance-instanties de nationale bureaus voor de statistiek kunnen ondersteunen door op proactieve wijze samen te werken met de houders van administratieve gegevens. Dergelijke gegevens zijn met het oog op een optimaal gebruik van administratieve bronnen voor statistische doeleinden onmisbaar.

Geconstateerd is dat er binnen het gehele Europese statistische systeem verbeteringen nodig zijn op het gebied van kwaliteitsbeheer. Het ESS zal dan ook de krachten bundelen om te investeren in de implementatie van instrumenten en richtsnoeren voor dat kwaliteitsbeheer. Tot de activiteiten die uitgevoerd zullen worden teneinde een betere harmonisatie van de kwaliteitskaders binnen het ESS te bewerkstelligen, behoort ook een evaluatie van de aanbevelingen voor de toepassing van de kwaliteitsverklaring van het ESS, die in 2001 door het Comité statistisch programma is goedgekeurd. Daarnaast zullen de kwaliteitsrichtsnoeren van het ESS worden bijgewerkt aan de hand van de ervaringen met de kwaliteitsbeginselen in het kader van het collegiale toetsingsproces.

De Europese Centrale Bank (ECB) en het ESCB (het Europese Stelsel van centrale banken) zijn belangrijke partners voor het ESS voor het waarborgen van outputs van hoge kwaliteit en voor een succesvolle aanpak van essentiële uitdagingen, zoals de prioriteitenstelling en het terugdringen van de belasting voor respondenten. Een intensievere samenwerking met de ECB en het ESCB is dan ook van cruciaal belang. Deze samenwerking zal des te effectiever zijn wanneer de statistische beginselen in acht worden genomen zoals neergelegd in de komende verordening betreffende de

Europese statistiek en in de aanstaande gewijzigde verordening met betrekking tot het verzamelen van statistische informatie door de Europese Centrale Bank.

Daarnaast blijven er inspanningen noodzakelijk om te zorgen dat ook andere statistische instanties die betrokken zijn bij de productie en verspreiding van Europese statistieken alle vereisten in acht nemen. Uit de eerste ervaringen bij het uitbreiden van de toepassing van de praktijkcode tot het nationale niveau blijkt dat het belangrijk is dat de nationale bureaus voor de statistiek en Eurostat binnen de nationale systemen respectievelijk in de Europese Commissie een grote coördinerende rol op zich nemen.

De controle die door Eurostat over de periode 2006-2008 is uitgevoerd aan de hand van collegiale toetsingen en landenverslagen kan als effectief en proportioneel worden beschouwd.

Behoudens het advies van de Europese Adviescommissie voor statistische governance, met name wat het toepassingsgebied en de kosten- en batenaspecten betreft, is voor de komende vijf jaar een volgende collegiale toetsingsronde gepland.

Op grond van de ervaringen die zijn opgedaan met het gebruik van de praktijkcode als evaluatiebasis, zal overwogen worden of het noodzakelijk is om de afzonderlijke indicatoren van de code aan te passen.